

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.ses.sf@regeringskansliet.semaria.lidstrom@regeringskansliet.se

**Remissvar avseende promemorian Åtgärder för att
förhindra felaktiga utbetalningar inom
socialförsäkringen och förenklad administration
inom föräldraförsäkringen**

S2025/01246

Förvaltningsrätten har följande synpunkter på förslagen i promemorian.

Syftet med de möjligheter till omprövning som föreslås är att förhindra felaktiga utbetalningar. Det är givetvis positivt att Försäkringskassan ges möjlighet att förhindra felaktiga utbetalningar som kan medföra färre återkrav gentemot enskilda. Den nuvarande ordningen medför olägenheter för båda parter.

Förslaget berör principen om gynnande besluts orubblighet, vilket väcker vissa frågor. Det främsta undantaget från principen om gynnande besluts negativa rättskraft finns i 37 § förvaltningslagen (2017:900).

Principen om gynnande besluts negativa rättskraft finns reglerad i speciallagstiftning, exempelvis 14 kap. 9 § socialtjänstlagen (2025:400). Den föreslagna lagtexten, som är utformad med förebild i 41 kap. 22 § socialförsäkringsbalken (SFB) med undantag för vad som där anges om förfluten tid, ställer dock ett lägre krav på vad som krävs för att ompröva ett gynnande beslut jämfört med socialtjänstlagens bestämmelse.

I promemorian föreslås en bestämmelse med angiven utformning i varje kapitel som berörs. Måhända blir det minde tungt och mer överskådligt om bestämmelsen i stället inarbetas i 108 kap., som får lydelsen ”Omprövning vid ändrade förhållanden, återkrav samt ränta”.

Bestämmelsen kunde utformas enligt följande (kräver även ändringar i 108 kap. 1 § samt 41 kap. 22 §).

X § Rätten till graviditetsersättning, föräldrapenning, /fortsatt uppräknings/, får omprövas om det efter beslutet har skett någon ändring av betydelse i de förhållanden som var avgörande för beslutet. En fråga som har prövats av domstol får dock inte omprövas. I det följande finns bestämmelser om återkrav i vissa fall.

Y § Rätten till livränta ska omprövas om det har skett någon ändring av betydelse i de förhållanden som var avgörande för beslutet, eller om den försäkrades möjlighet att skaffa sig inkomst genom arbete väsentligen har förbättrats. Livränta för förfluten tid får dock inte ändras till den försäkrades nackdel. I det följande finns bestämmelser om återkrav i vissa fall.

Den kan bl.a. utifrån ett förutsebarhetsperspektiv för den enskilde ifrågasättas om ytterligare undantagsreglering i speciallagstiftning är lämpligaste lagstiftningsmetod; förvaltningsrätten är dock medveten om att 37 § förvaltningslagen idag inte tillämpas gällande de felaktiga utbetalningar som det nu är fråga om. Förvaltningsrätten anser ändå att förslaget hade tjänat på en fördjupad analys i denna del, liksom vad gäller förhållandet till EU-rättens bestämmelser. Socialförsäkringsområdet utgör ett av de områden där EU-rätten ska tillämpas, vilket gör att konsekvensanalysens slutsats att förslaget inte påverkas av EU-rätten kan ifrågasättas.

Det saknas vidare en analys i promemorian av vilka konsekvenser förslaget kan komma att få för de allmänna förvaltningsdomstolarna. De föreslagna möjligheterna till ändring av beslut kan komma att innebära en inte obetydlig målökning, eftersom gynnande beslut i större utsträckning kommer att kunna ändras till nackdel för den enskilde. Frågan om konsekvenser för domstolarna bör belysas ytterligare.

I övrigt har förvaltningsrätten, utifrån de aspekter domstolen ska beakta, inga synpunkter på förslagen.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Lennart Furufors efter föredragning av rådmannen Anders Lidman.

Lennart Furufors, lagman